

עין משפט‏
גזר מצוה

קד:

אין משלחין מעות בדיוקני אפיילו עדים התומים עליה. פי' אס' אמר לסופר כתוב לפלוני שישלח לי מעות ע"י פלוני ואחר כך חתם בדיוקני שלו ואפילו עדים חתומים עליה שהיא דיוקני שלו אינו מועיל אבל אס' היו חתומים על זה שאמר ליה לשלוח על ידו

אז היו שליח אי נמי אס' כתב בכתב ידו שלח על ידי פלוני וא"ת ואמאי לא מהני דיוקני ידיה והא אמרינן בזהשולח (גיטין דף לו.) ובהמגרש (שם דף פו:) דמר חמאי כוורא ומר חמאי מכותא וי"ל דהני מיילי בשמות חכמים דפקיעי אבל איניש אחרינא לא ולפי מאי שפירשנו לעיל אפילו כתב בכתב ידו ותתם בדיוקני אין מועיל כל זמן שלא אמר ליה בפנינו: **ורבי יוחנן אמר אם עדים חתומים ע"יו שולחין.** וה"ה לרבי

יוחנן בלא דיוקני בשליח שעשאו בעדים כדאמר רבי יוחנן לעיל דהוי שליח והכא אתא לאשמועינן דדיוקני בלא עדים לא מהני ולא מידי ונראה דהלכתא כרז חסדא דשליח שעשאו בעדים הוי שליח דהא ר' יוחנן ור' אלעזר קיימי כוותיה ושע"ג דשמואל קאי כרבה קי"ל דרז ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וה"ה דלגבי שמואל הלכה כר' יוחנן: **אגב אסיפא דביתיה.** ומה שכותבין בהרשאה והקניתי לו ד' אמות בחרזי לאו דוקא דהא אמרינן בפ"ק דקדושין (דף כו: ושם) דקרקע כל שהו חייב בפאה כו' וקוין עמה נכסים שאין להם אחריות ומה שכותבין הרשאה אפילו אומם שאין להם קרקע י"מ משום הדוחאת בעל דין כמאה עדים דמי וקשה דבפרק חוקת הבתים (כ"ב דף מד: ושם) דפריך וליחוש דילמא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי ומשני לא לריכא דלמרי עדים ידענא ביה בהאי גברא דלא הוה ליה ארעא מעולם ובפרק מי שמת (שם דף קמט.) גבי עובדא דאיסור גיורא דקאמר בנאי ליקני רב מרי צריה להנהו זחי אי דליקני ליה איסור גיורא אגב קרקע לית ליה קרקע וי"ל דההוא דאיסור גיורא מעיקרא ודאי לא אסיק אדעתיה טעמא דהדוחא אבל במסקנא קאמר אדהכי נפק אודיתא מצי איסור וההיא דח"ה כיון שאין אלא חששא בעלמא דלמא אקני ליה כיון דלית ליה ארעא לא חיישינן וההיא דפ' הוהב (כ"מ דף מו. ושם⁽¹⁾) גבי היה עומד בגורן דפריך וליקני ליה אגב ארעא ומשני דלית ליה ארעא התם מדלאורייתא בעינן דאית ליה ארעא דאי לית ליה ארעא לא לפדות בהן פירות מעשר שני אבל לענין לגבות כיון שהודה שיש לו והקנה לו אגב קרקע למה לא יגבה:

[ע"י תוס' כמובות נד: ד"ה אע"פ כו"ב

מד: ד"ה דלא:] ⁽¹⁾ **חזין מפחות שוה פרוטה בקרן.** תימה אמאי אינטריך למיתמי הא כיון דצרישא תנן שוה פרוטה משמע אבל פחות לא:] **נתן לו את הקרן ונשבע לו עץ החומש.** הוא הדין אס' לא נתן לו את הקרן ונשבע אחריווייה אקרן ואחומש היה מוסיף חומש על חומש אלא אורחא דמילתא נקט דאקרן אין נשבעין שני פעמים והוא הדין אס' נשבע על החומש דיוליכנו אחריו למדי דכיון שנשבע עליו נעשה כגולן: **ישן תלמוד קאמינא ומריבויא דקראי.** תימה אמאי אינטריך קרא לקרן דלמאי לא ישלם קרן כיון דאיכא אחריות נכסים ועמד בזין דבהכי מוקמינן לה בסמוך: **במלוה עץ פה היא ואין גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות.** למ"ד שיעבדא לאו דלאורייתא פריך דהכא משמע דמדלאורייתא גוזין מיורשין ומההיא צרייתא דהגזל ומאכיל (לקמן דף ק"א:) אס' הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבים לשלם ליכא למפרך ליה מידי דאיהו מוקי ליה מדרבנן כדי שלא תנעול דלת בפני לויין כדפסיק רב פפא בפרק גט פשוט (כ"ב דף קט.) ושם) ומיהו לרב ושמואל דאמרי מלוה ע"פ אין גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות ואפילו מדרבנן כדמוכת בזה"ה (שם דף מב.) ובסוף מי שמת (שם דף קט.) איכא לאקשויי מההיא צרייתא דלקמן ואיכא למימר דאינהו מוקמי לה בשעמד בזין ומה שהקשה בקוונט' דהך העמדה בזין מאי מהני הרי כבר נשבע דהא אוקימנא לעיל בשלא הודה אציו והודה בנו י"ל בעמד בזין לאחר שצוה ע"י עדים דלא מיחייב האז חומש כדתנן לקמן במתניתין דהיכא דאיכא עדים לא מיחייב חומש:

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

בדיוקני. מסר לו בעל הפקדון לשליח סימנין וכתב לו חותמו באגרת ומסרה לו ואמר לו כך ⁽¹⁾ והתראה לפלוני ויתן לך מעות שיש לי בידו ⁽²⁾: **אי כסב לך.** ר' אבא: **הספקנא.** מעותיו בקבלתו של רב ספרא: **אדאסית.** צעוד שמהיה בדרך בשוכך אללנו: **שכיז רבי**

אבא. דזקן הוא וכבר בטל שליחותו קודם שתקבלם ואי הוו אנסי לכו מינך באורחא תבעי לן יתמי: **נקניניהו ניהלך אגב ארעא.** ויהיו שלך בכל מקום שהן דקיימא לן (קדושין דף כו.) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם **דציסיה.** מפתן ביתו דמחוזר לקרקע הוא וכקרקע הוא כך שמעמי. ל"א סיפא דצימיה סוף בית הקנה לו וזית אחת: **נפק לאפיה עד סווח.** הלך לקראתו עד סווח עד מקום שהיה שמת שהציא לו מעותיו: **אלמא חומשא ממונא הוא.** מדאינטריך ליה למתני א"י לילך אחריו אלמא ממונא הוא גביה: ואי מיית. גזלן משלמי יורשין ועוד מדקמני הרי זה מוסיף חומש על חומש ש"מ ממונא כפריה: **ופטורין מן האשם.** דהא מתו בעלי דאס הפרישו בחייו היה טעון [רעיה] וכי לא הפרישו פטורין דאשם כפרה הוא ולאו ממונא ואין כפרה למתים: **עדין אני אומר.** רישא בתורת כהנים⁽³⁾ אשר גזל על גזילו הוא מוסיף חומש ולא על גילת אציו: **כאן שהודא.** אציו בחייו אחר שנשבע ונתחייב לו חומשא משלמי יורשין וצרייתא בתי"כ בשלא הודה וקס"ד השתא בלא הודה לא אז ולא בן: ה"ג ויסיב רב הונא: **יש תלמוד קאמר מר.** ותנא מקרא מייתי לה מדכתיב כל הני ריבויא הוא שהזן חייב לשלם או ישתלמו קאמר מר ומסבירא הוא משלם ולא מקראי: **לא הודה אציו והודה בנו.** קרן משלם אבל חומש לא דמעטיה קרא מחומש על גזל אציו: **ונחייב ו)**

חומש אשצועפא ידידי. דקמני נשבע הוא ואציו לפטורא דכיון דבן נשבע והודה אמאי פטור: **בשאין גזילה קיימם.** דלאו עליה רמיא לשלומי דתנן (לקמן דף ק"א:) הגזל ומאכיל את בניו פטורים משלם הלכך אי כבר כפירת דברים בעלמא היא ושצועת בטוי הוא דליכא חומש: **לא לריכא דאיתא אחריות נכסים.** ואמרינן לקמן (שם) דאס הניח אביהן אחריות נכסים קרקעות חייבים להחזיר מפני כבוד אביהן: **וכי אינא אחריות נכסים מאי הוי נו'** ל"ג חדא דהא מני התם דמשום כבוד אביהם חייבים להחזיר ועוד

דאיכא אחריות ⁽⁴⁾ וכי איכא אחריות נכסים ⁽⁵⁾ ובמלוה על פה הוא מלוה על פה היא בשעמד

חומש ופטורין מן האשם. גזילה ועשק אבידה ופקדון יש תלמוד. ישתלמון קאמר מר מר דמשמע ישתלמו מן היורשין, וילפי מרישה דקרא, יש תלמוד קאמינא דינכתב קרא והויש את אשר גזל או אשר עשק או את אשר הפקד אתו או את אשר צמצא. מדכתב קאמינא גזלה ועשק ופקדון ואבידה, ש"מ שחיוורשין משלמין קרן.

מסורת הש"ס

(א) ב"מ מו. כ"ב עו: [ע"פ] קנ: [ע"פ] וועי' בתוס' כ"ב עו: ד"ה רב פפא], (ב) רש"ל מ"ו, (ג) נקדושין ג': כ"ב מה. קמ. קשה. ערסין ו': ז. ב. כבורות ממ:], (ד) ז"ל והלכה], (ה) [ויקרא פרשה יג, א (ד"ה ונקניניהו], (ו) [שיר למתני לעיל קג,], (ז) [המיוע' כתב ייסוד לה' ע"ש],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יִקְחָא וְאָשֶׁם וְחָשִׁיב אֶת הַגְּזוּלָה אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֶת הָעֶשֶׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אוֹ אֶת הַפְּקוּדִין אֲשֶׁר הִפקֵד אֹתוֹ אוֹ אֶת הָצִמְצָא אֲשֶׁר קִצָּצָא: יקרא רב כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' דליכא אחריות נכסים וכו': (ב) רש"י ד"ה בדיוקני וכו' בידו הס"ד ואח"כ מה"ד מר כתב לך: (ג) ד"ה ונחייב בנו חומש:

רבינו הגנאל

שמואל כל כי האי גונא אין משלחין בו מעות. ומדשקלו וטרו לאוקומי סוגיא דשבעתא כשמואל, ואמי' מאי ונקניהו ואי כתב בעל המעות התקבלתי ושקיל ליה השליח, ומייתי ליה בהדיה ויהיב ליה למי שפמעות בידו ושקיל למעות מיניה, דילמא מיית ההוא וְקָטַב הַתְּקַבְּלָתִי קֹדֶם שִׁקְבַּל הַשְּׁלִיחַ הַמְּעוֹת וּבִטַּל זֶה הַכֶּתֶב שֶׁכָּתוּב בו הַתְּקַבְּלָתִי, שֶׁמֶת הוּא קֹדֶם שִׁקְבַּל שְׁלוּחוֹ הַמְּעוֹת, וּכְבֵר זֶכֶוּ בָהֶן הַיּוֹרְשִׁין. אִיפְשָׁר, וְאִיכָּיֶד לֹא לְשִׁמּוֹאֵל לִית לִיהַ תְּקֵנָה. אֵאלֹא כִּי הָא דִּרְב פַּפֵּא הוֹדִיעַ מִסִּיק תְּרִיסַר אַלְפִי זִוְי בִּי הוֹדִיעַ וְאִקְנִינְהוּ לִרְב שִׁמּוֹאֵל בִּר אַחַח אֲגַב אִסְיִפֵּה דְבִיתָא, כִּי אִזְכַּ נִפְק לַאֲפִיחַ עַד תוֹרוֹן, וְכֵן הִלְכָה, וְכֵבֵר פִּירִשְׁנוּה בִּפְרִיק הוֹחֵב, וְלִיתָהּ הָא דר' יוֹחָנָן הָא בְּתִרְיָאָה, אֲבָל שְׁלִיחַ שְׁעִשְׂאוּ בְעִידִים אִיתָהּ דִּלֵּא דִּחְקִין לֹאִוְרִיבֵי דִלֵּא דִרְב פַּפֵּא, אֵאל מִשּׁוּם דִּחְשִׁינָן דִּילֵמָא מִיִּית מִרְיָה דִּפִּיקְדוֹנָא, אֲבָל הֵיכָא דִּלֵּא חִיִּיש קִנִי. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמוּשׁ, שְׁמַע מִינָה דְחֲמוּשׁ מִמּוֹן הוּא וְאי מִיִּית מִשְׁלָמִי לִיהַ יוֹרֶשֶׁה, וְתָנָא נְמִי הֵכִי הִגּוּזֵל אֶת חֲבִירוֹ וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת יוֹרְשִׁיו מִשְׁלָמִין קֶרֶן וְחֲמוּשׁ וּפְטוּרִין מִן הָאֲשֶׁם. גִּזְלָה וְעֶשֶׂק אֲבִידָה וּפְקִדוֹן יֵיש תִּלְמוּד. יִשְׁתַּלְמֹון קָאֵמֵר מִר מִר דִּמְשַׁמַּע יִשְׁתַּלְמוּ מִן הַיּוֹרֶשִׁין, וְיִלְפִי מַרְיִשָּׁה דִּקְרָא, יֵיש תִּלְמוּד קָאֵמֵנָא דִּינִכְתֵּב קִרָא וְהִישִׁיב אֶת אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֲשֶׁר עָשָׂק אוֹ אֶת אֲשֶׁר הִפְקֵד אֹתוֹ אוֹ אֶת אֲשֶׁר צִמְצָא. מִדְּכָתֵב קָאֵמֵנָא גִזְלָה וְעֶשֶׂק וּפְקִדוֹן וְאֲבִידָה, ש"מ שחיוורשין משלמין קרן.